

розроблення та шляхи вирішення цієї проблеми: матеріали Круглого столу (30 вересня 2020 р., м. Київ) С. 73–77.

4. Дмитренко Е.С. Місце та роль фінансово-правової відповідальності у механізмі правового забезпечення фінансової безпеки України. *Фінансове право* № 4 (18), 2011 С. 39–42.

5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX Урядовий кур'єр від 01.04.2021 – № 62 [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1150-20#Text>.

6. Катамадзе Г. Про створення нового правоохоронного органу в боротьбі з економічною злочинністю. [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: <https://appu.org.ua/main-news/pro-stvorennya-novogo-pravoohoronogo-organu-v-borotbi-z-ekonomichnoyu-zlochinnistyu/>.

7. Задохайло О.А. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб. / О.А. Задохайло. – Вид. 3-тє, допов. – Харків: Право, 2019. – 314 с.

Хоменко Володимир Петрович,

здобувач Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ЕТАПИ ІНСТИТУЦІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Відповідно до Меморандумів про економічну та фінансову політику співпраці з Міжнародним Валютним Фондом у 2017 і 2018 рр., пріоритетним для України було визначено створення нової служби, відповідальної за розслідування фінансових злочинів проти держави для заміни податкової міліції та консолідації всіх повноважень із боротьби з фінансовими злочинами проти держави в одному агентстві. Нині прийнято закон «Про Бюро економічної безпеки України», чим й реалізовано положення зазначених Меморандумів.

Водночас нормативно-правовому акту про новий орган протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки передували тривалі законотворчі та організаційно-праксеологічні заходи.

Ідею створення фінансової поліції в Україні почали обговорювати ще на початку 90-х років ХХ століття, при ознайомленні з відповідною практикою Європейського Союзу та США. Пропонувалося, щоб відповідна служба зосередила всі повноваження щодо протидії злочинам у сфері економіки, це дало б змогу виявляти і припиняти такі правопорушення більш ефективно, ніж служби податкової міліції чи інші підрозділи.

В Україні процес законодавчої підготовки створення органу по боротьбі із злочинами у сфері економіки триває з 2013 року. Ми виокремили шість етапів підготовки законопроектів щодо утворення відповідної окремої служби.

На *першому етапі* у 2013 р. за ініціативи податкової міліції підготовлено законопроект «Про Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію)». Водночас, внаслідок зміни політичної ситуації в країні він був відхилений.

У 2014 р. (*другий етап*) відповідно до доручення Уряду України щодо підготовки Концепції формування служби фінансових розслідувань готуються проекти законів «Про основи протидії та боротьбу з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю», «Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю», «Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями». Останній документ був зареєстрований у Верховній Раді України за № 4449а, проте наприкінці 2014 р. відкликаний Урядом в результаті критики проекту зі сторони МВС та профільного комітету парламенту.

Третій етап законодавчої підготовки створення органу протидії економічній злочинності розпочався у вересні 2015 р., коли проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням реформи (щодо податкової міліції)» був оприлюднений на сайті Державної фіскальної служби з метою громадського обговорення. Однак, у висновку Головного науково-експертного управління Верховної Ради України зазначалося, що доцільно розглядати даний законопроект одночасно із проектом, який врегульовував би питання створення та функціонування Служби фінансових розслідувань.

У Верховній Раді України перебував й проект закону «Про Фінансову поліцію» від 15.03.2016 реєстраційний номер 4228, що позначив *четвертий етап* у законодавчій підготовці утворення відповідного органу. Проект бюджетної резолюції на 2017 рік, схвалений Кабінетом Міністрів України 23 червня 2016 року, передбачав ліквідацію податкової міліції та створення служби з фінансових розслідувань. На думку розробників, запропонована нова служба дасть змогу поєднати сервісну й правоохоронну функції фіскальної служби, створити ефективну протидію злочинам у фінансовій сфері.

На *п'ятому етапі* профільним комітетом Верховної Ради України IX скликання розглянуто три законопроекти: 1) «Про Бюро фінансових розслідувань» (реєстр. № 1208 від 30.08.2019), поданий народним депутатом України Гетманцевим Д.О., 2) «Про Національне бюро фінансової безпеки України» (реєстр. № 1208-1 від 10.09.2019), поданий народними депутатами України Южаніною Н.П. та ін.; 3) «Про Бюро фінансових розслідувань» (реєстр. № 1208-2 від 18.09.2019), поданий народними депутатами України Василюк О.М. та Монастирським Д.О.

Якраз в цей час, перший практичний крок до формування Бюро економічної безпеки України зроблено на розширеній колегії МВС 23 серпня 2019 р., коли було прийнято рішення ліквідувати Департамент захисту економіки Національної поліції, натомість

підтримати створення відповідного Бюро та укомплектування його професіоналами із ліквідованого підрозділу.

І, нарешті, на сучасному *шостому етапі* прийнято Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 № 1150-ІХ.

Відповідно до закону, Бюро економічної безпеки України – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Бюро економічної безпеки України (далі – Бюро) виконує правоохоронну, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції. Важливим положенням є те, що діяльність органу спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України.

Визначено принципи діяльності Бюро та деякі методи його роботи – кримінальний аналіз, ризик-орієнтований підхід та ін. Зокрема, ризик-орієнтований підхід – це виявлення, оцінювання та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня.

Стаття 4 Закону розкриває основні завдання Бюро, якими є: виявлення зон ризиків у сфері економіки шляхом аналізу структурованих і неструктурованих даних; забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, розслідування кримінальних правопорушень, що посягають на функціонування економіки держави; та ін.

Розділ II регламентує повноваження Бюро, одним з яких є здійснення оперативно-розшукової діяльності та досудового розслідування у межах передбаченої законом підслідності.

Серед питань організації діяльності Бюро (Розділ III) є положення про те, що гранична чисельність працівників центрального апарату і територіальних управлінь Бюро становить не більше 4 тисяч осіб.

Правовий, соціальний захист працівників Бюро передбачено у Розділ IV. А контроль за діяльністю та відповідальність Бюро регулюється Розділом V Закону.

Отже, у Законі України «Про Бюро економічної безпеки України» реалізовано завершення етапів реформовано служб, що здійснювали боротьбу з економічною злочинністю, структура та режим функціонування яких не відповідав сучасним вимогам. Тривалий час дискусій, плідних громадських обговорень та законодавчих ініціатив забезпечив усунення дублювання функцій правоохоронних органів у сфері запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями.